

Nagel

onbetrouwbare overheid nu steunt, is zelf onbetrouwbaar geworden.

De benadering van de minister is er een van: zo erg is het allemaal niet. Gewoon twee weken per jaar werken of een baantje als betaalde vrijwilliger, waar hebben we het over. Bovendien, die oudjes dat zijn vermogende mensen, zegt hij. Ik denk dat er twee mogelijkheden zijn. Of de minister heeft dit zelf bedacht, maar daar acht ik hem eerlijk gezegd te hoog voor, of er is een speelse ambtenaar geweest die op een 1-aprildag wat losjes op het toetsenbord van zijn computer heeft getikt en die, nu de minister het heeft overgenomen, niet meer terug kan. Want die baantjes liggen voor de ouderen niet voor het oprapen en redelijk massaal betaald vrijwilligerswerk in een tijd dat overal de subsidies gekapt en gekort worden is evenzeer buiten de realiteit, zoals al knap door de SGP in de Tweede Kamer werd betoogd. Daar vond de SGP het niet reëel te verwachten dat deze mensen zonder aanvullende maatregelen alsnog een baan kunnen bemachtigen, met name omdat het ook gaat om een aantal zieke mensen. Voor 50PLUS betekent dat, zo we al twijfels hadden, dat we door de SGP volledig zijn overtuigd.

Over die vermogende oudjes waarover de minister het heeft het volgende. Ze zullen er zonder twijfel zijn, maar voor zeer grote groepen ouderen geldt dat niet. In veel gevallen gaat het om woningbezit waarmee financieel niets gedaan kan worden en dat op een bepaald moment door de volgende generatie geërfd gaat worden. Het is vooral de denktrant van deze minister en zijn kabinet, die inhoudt dat er van de oudjes best nog wat geplukt kan worden. Dat belooft wat voor Prinsjesdag. Ook de manier van communiceren met de belanghebbenden is ontslend en arrogant.

Ik wil de minister het volgende voorleggen. Stel: hij heeft vorig jaar november een brief gehad dat hij per 1 januari gekort zou worden, tenzij de Eerste Kamer daar niet mee akkoord zou gaan. Vervolgens heeft hij geconstateerd dat hij niet in januari is gekort en vervolgens heeft hij sinds november acht maanden niets meer gehoord. Zou hij dan niet redelijkerwijs mogen denken dat het voorstel van de baan is? Mooi dus niet. De overheid is daarentegen wel betrouwbaar – eerlijk is eerlijk – als het gaat om de kortingen te verhogen: van 6% naar 8% en van 8% naar 10%. Ook dat moet als een onaangename verrassing in de brievenbus vallen op een moment dat de korting al is ingegaan. Het spijt me, maar zoiets willen vind ik tegenover de betrokkenen meer dan onfatsoenlijk. Het feit dat de minister hoog opgeeft van de berichtgeving van de websites van de SVB en het ministerie doet hier niets aan af. Deze week kreeg ik nog een brief van een wanhopige oudere die erop wijst dat hij en vele generatiegenoten geen toegang tot internet hebben. Volgens het CBS was dat vorig jaar voor 65-plussers nog 40%. Ik denk dat daarmee rekening moet worden gehouden, juist voor die groep ouderen. Dit los van de vraag of de andere 60% het tot een dagelijkse hobby heeft gemaakt de website van het ministerie te bezoeken. Hoe dan ook, er dient met deze gegevens rekening gehouden te worden.

Er zijn talrijke andere steekhoudende argumenten om tegen dit wetsvoorstel te zijn. Ze zijn eerder en vaker genoemd en ik zal ze niet herhalen. 50PLUS hoopt twee dingen: ten eerste dat de minister zal stoppen met zijn niets-aan-de-hand-show en ten tweede dat deze Kamer dit voorstel definitief zal verwerpen.

De voorzitter:

Ik geef het woord aan de heer De Lange, die zijn maiden-speech zal houden.

De heer De Lange (OSF):

Voorzitter, mijn bijdrage staat op de rol voor tien minuten. Ik zal u geruststellen: zo lang zal het niet duren, want de voorliggende problematiek is redelijk gemakkelijk in minder woorden te vangen.

De voorgenomen korting op de AOW-partnertoeslag roept bij mijn fractie heel ernstige vragen, en heel veel problemen op. Veel van die problemen zijn niet door de memorie van antwoord – dank voor de snelle toezending – beantwoord.

Ik zal ingaan op de volgende punten. Allereerst is dat het willekeurig selecteren van een groep ouderen. Ten tweede is dat het ontbreken van voldoende inzicht in de totale inkomensontwikkeling van deze groep. Ten derde is dat de zeer gebrekkige communicatie met deze groep. Ten vierde zijn dat de vrijwel onoverbrugbare problemen voor deze groep om de inkomensachteruitgang te compenseren. Ten vijfde is dat het verdere ondermijnen van het vertrouwen in de overheid door deze maatregel.

Al in 2010 is geprobeerd, een korting op de partnertoeslag AOW toe te passen. Het betrof toen een andere inkomensgroep en een ander kortingspercentage. In beide gevallen was de opbrengst voor de staatskas ongeveer even groot. De schijn wordt gewekt dat het veeleer gaat om geldklopperij, liever dan om afgewogen beleid.

De pensioenwereld is in rep en roer, en niemand weet wat er met de aanvullende pensioenen gaat gebeuren. Of het voorgenomen pensioenakkoord doorgaat, is uitermate dubieus, en de vooruitzichten voor veel pensioenfondsen zijn ongunstig. Wat betekent dit voor de koopkrachtontwikkeling van de doelgroep, in een tijd van toenemende inflatie, die inmiddels al weer boven de 2% is gestegen? Joost mag het weten. Ook minister Kamp geeft uiteraard geen uitsluitsel. Wat weten we wel? Wat we wel weten, is dat de koopkracht van gepensioneerden in elk geval bij de bedrijfstak pensioenfondsen, waarbij zo'n 80% van alle Nederlanders is aangesloten, vergeleken met mensen die werken ongeveer met 8% is teruggelopen. Die cijfers gelden voor het ABP en ongeveer een kwart van alle gepensioneerden is bij het ABP aangesloten.

Als we kijken naar wat "cumulatief" betekent voor mensen die al een aantal jaren gepensionerd zijn, zien we dat hun koopkracht achteruit is gegaan met een bedrag dat overeenkomt met een kwartaal pensioen: drie maanden zijn in wezen niet uitbetaald, vergeleken met mensen die in dezelfde periode werkten. Dat is de bijdrage van gepensioneerden aan de economische crisis, die mijn fractie liever als een morele crisis ziet. Het zijn overigens cijfers die ik niet bedenk; het zijn de cijfers van het ABP zelf. Alleen heeft het ABP nooit helemaal het fatsoen – tegenwoordig noemen we dat "transparantie" – om de cijfers op die heldere manier te presenteren. Het komt hier echter wel op neer. Bij andere grote fondsen is het niet significant anders. Als we al iets over de toekomst van de aanvullende pensioenen kunnen zeggen, is het dat vooral onzekerheid troef is.

Het derde punt is dat de communicatie met de betrokken groep absoluut ontoereikend is geweest, zodat van inspelen op de nieuwe situatie geen sprake kan zijn, zo

De Lange

dat überhaupt al mogelijk is. Dat punt is door beide vorige sprekers uitgediept en ik zal er verder niet veel woorden aan wijden.

Het vierde punt is dat de enige mogelijkheid voor de betrokken partners van de AOW'ers om de korting te compenseren, is om de arbeidsmarkt op te gaan. Maar welke arbeidsmarkt? In de huidige situatie heeft iemand boven de 50 die zijn baan verliest een kans van 1:13 om weer aan de slag te komen. Dat zijn cijfers van het UWV. Voor vrouwen tussen 60 en 65 jaar zijn de kansen nog aanzienlijk lager. Waar is het werkgelegenheidsbeleid van deze regering voor ouderen, maar ook voor starters? Waar blijft de druk op de werkgevers die volgens allerlei enquêtes slechts minimale bereidheid vertonen om ouderen in dienst te nemen? Hier ligt naar de mening van mijn fractie de problematiek waarmee onze economie en ons land kampt. "Kampt": het is bijna Freudiaans!

Het vijfde punt is dat het vertrouwen in de overheid door deze en andere maatregelen wordt uitgehold. Het is opvallend hoe met name onder ouderen die toch traditioneel een groot vertrouwen in de overheid hadden – de overheid die over ons geplaatst is – sprake is van een enorme woede, radeloosheid en onzekerheid over wat hen overkomt en gaat overkomen. Ik spreek regelmatig voor grote groepen ouderen en je staat versteld van de emoties die dit soort maatregelen bij de mensen oproept. Ze voelen zich machteloos, radeloos en zonder verdediging. We zouden dat niet moeten willen. Wat de overheid hen te bieden heeft, is vooral stigmatisering. Vergrijzing is uitgeroepen tot een van de grote problemen van ons huidige tijdsgewricht. Het is welhaast een scheldwoord geworden.

Hoe verder? Zolang niet ten aanzien van de groeiende groep ouderen met de allerhoogste prioriteit wordt gewerkt aan een culturomslag zullen de problemen alleen maar groeien. Mijn fractie zet zich graag met hart en ziel in om aan dat proces een bijdrage te leveren. Het huidige wetsvoorstel is echter een grote stap in de verkeerde richting.

Ik zie de reactie van de minister met belangstelling tegemoet.

De voorzitter:

Mijnheer De Lange! Namens de Kamer feliciteer ik u met uw maidenspeech. Namens de Onafhankelijke Senaatsfractie hebt u zojuist gesproken over de gevolgen van de door de regering voorgestelde korting op de toeslag voor partners van AOW-gerechtigden. In publicaties en openbare optredens hebt u zich in de afgelopen jaren vaak uitgesproken over de positie van ouderen en gepensioneerden, met name in uw functie als voorzitter van de Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen. Dat bent u van mei 2009 tot januari 2011 geweest. Ook was u lid van de Deelnemersraad van de Stichting Pensioenfonds ABP.

Het is een bijzonder toeval dat in de eerste plenaire vergadering van deze nieuwgekozen Kamer waarin wij debatteren over het regeringsbeleid, u het woord mag voeren over een onderwerp dat u na aan het hart ligt. Anders gezegd, u valt met de neus in de boter.

Het moge duidelijk zijn dat de Eerste Kamer over zeer uiteenlopende wetsvoorstellen debatteert en u als aanvoerder van een eenmansfractie vele bijdragen zult leveren op tal van andere terreinen, waarop wij uw deskundigheid nader zullen leren kennen.

Uw gevarieerde loopbaan in het wetenschappelijk en toegepast onderzoek aan de Universiteit van Amsterdam,

de Vrije Universiteit en bij Shell is een aanwijzing voor uw brede oriëntatie. Van 1988 tot 2004 was u hoogleraar laserspectroscopie aan de Universiteit van Amsterdam en daarvoor was u hoogleraar moleculaire spectroscopie aan de Vrije Universiteit. Daarnaast bent u actief in organisaties voor het behoud van het Noord-Hollands landschap. Met deze gevarieerde kennis en betrokkenheid zult u in deze Kamer stellig nog vaak van u laten horen. Ik wens u daarmee veel succes!

Degenen die de agenda en de notulen van de vergadering van het College van Senioren hebben gelezen, zullen daaruit hebben opgemaakt dat het gelet op het grote aantal nieuwe leden in de Kamer – 39 in getal – regelmatig zal voorkomen dat maidenspeeches worden gehouden. Het was altijd gebruikelijk om na de maidenspeech even te schorsen, zodat degene die de speech had gehouden, kon worden gelukgewenst. Nu hebben we afgesproken dit te doen bij de eerstvolgende schorsing in het debat.

We krijgen nu de tweede spreker die zijn maidenspeech gaat houden en dat is de heer Backer. Die zal ik ook toespreken en dan zijn we aan het einde van de eerste termijn van de Kamer. In de schorsing kunnen we beide heren van harte gelukwensen.

De heer Backer (D66):

Voorzitter. Ook mijn felicitaties voor uw verkiezing! Het is een voorrecht om zo snel daarna hier voor het eerst het woord te mogen voeren. Ik kan u verzekeren dat u een veel kortere felicitatie aan mijn adres kunt richten; ik heb geen leerstoelen bezet, zoals mijn illustere voorganger, die ik ook feliciteer met zijn maidenspeech.

Mij past enige terughoudend, omdat de fractie van D66 niet aan de beraadslagingen over dit wetsvoorstel in december vorig jaar heeft deelgenomen. Ik begrijp dat het een gewoonte is om dan ook enige bescheidenheid te tonen. Wij hebben echter wel een mening over dit wetsontwerp. Het is een specifieke maatregel die gemotiveerd wordt door een generieke noodzaak tot ombuigingen en zij maakt dus onderdeel uit van de ombuigingsinspanningen van dit kabinet. De motivatie gaat eigenlijk ook niet veel verder. Ik wil de minister geen onrecht doen, maar daar komt de toelichting toch steeds op neer. Ik zal de inhoud van het wetsvoorstel ook niet verder behandelen, want die is bekend.

De korting van de partner is voorzien voor 2015. Daarover is zelfs al een Postbus 51-campagne gevoerd, heb ik begrepen. Ik zou graag van de minister willen weten of dat inderdaad juist is, want dat is natuurlijk onderdeel geweest van een behoorlijke overgangstermijn. Die individualisering vanuit het sociaal-liberale gedachtegoed steunen wij, maar deze onverhoedse ingreep is toch wel een andere. Er zouden toch ook mogelijkheden moeten zijn die het rechtsgevoel wel bevredigen, bijvoorbeeld het voorstel te beperken tot nieuwe gevallen. Dit geldt voor iedereen. Ik begrijp dat het antwoord daarop natuurlijk zal zijn dat nieuwe gevallen te weinig opleveren. Bovendien zou het wetsontwerp dan weer gewijzigd moeten worden, maar als je denkt aan rechtvaardige oplossingen zou dat er één kunnen zijn.

Met de verhoging van het percentage en de inkomensgrens lijkt een rechtvaardiging te zijn gevonden vanuit een inkomenspolitieke gedachte. Toch verbaas ik mij over de logica daarvan. Eerst is 8% een passend percentage, maar dat was van de voorganger van deze minister.